

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om civilpersoners deltagande i krishantering

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om civilpersoners deltagande i krishantering (RP 112/2021 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande.

Utlåtande

Följande utlåtande har lämnats i ärendet:

- grundlagsutskottet GrUU 9/2022 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Tapio Puurunen, inrikesministeriet
- lagstiftningsråd Tiina Ferm, inrikesministeriet
- polisinspektör Seppo Sivula, inrikesministeriet
- chef för personalärenden och juridiska ärenden Mika Saarinen, inrikesministeriet
- enhetschef Minna Laajava, utrikesministeriet
- ambassadråd Janne Heiskanen, utrikesministeriet
- lagstiftningsråd Miska Lautiainen, finansministeriet
- personalexpert Jari Mustonen, Krishanteringscentret
- polisinspektör Sami Kalliomaa, Polisstyrelsen
- verksamhetsledare Anne Palm, Laajan turvallisuuden verkosto ry
- huvudförtroendeman Pekka Lassila, Finlands Polisorganisationers Förbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- försvarsministeriet
- Justitiekanslersämbetet
- Räddningsinstitutet
- SaferGlobe - Peace and Security Think Tank
- Finlands Kommunförbund
- Finlands näringsliv rf

Betänkande FvUB 4/2022 rd

- Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- Gränssäkerhetsunionen rf
- Finska Polisens Internationella Förening för Krishantering rf
- professor Olli Mäenpää
- professor Janne Salminen.

Inget yttrande av

- Fackförbundet Pro rf
- Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om civilpersoners deltagande i krishantering ändras.

Syftet med propositionen är att utveckla bestämmelserna om rekrytering av sakkunniga inom civil krishantering som sänds utomlands så att Finland i förhållande till sina mål och prioriteringar som gäller deltagande i civil krishantering har tillgång till en tillräckligt stor, mångsidig och kunnig sakkunniggrupp samtidigt som man beaktar bland annat den inverkan som deltagandet i civil krishantering har på personalresurserna hos arbetsgivarna för de sakkunniga.

I propositionen föreslås det att rätten till tjänstledighet eller befrielse från arbete för den som är anställd hos staten, en kommun eller en samkommun fortsätter under tiden för sådan verksamhet som avses i lagen. Det föreslås dock att rätten begränsas så att rätten till tjänstledighet eller befrielse från arbete är begränsad till en viss tidsperiod. Rätten utvidgas också till att gälla grundutbildning inom civil krishantering som anvisas av Krishanteringscentret och det responsmöte som hålls när anställningsförhållandet avslutats.

I propositionen föreslås det också att till vissa uppgifter inom civil krishantering kan nomineras som kandidat eller till anställningsförhållanden utnämnas endast personer som inte tidigare har varit anställd i ett anställningsförhållande som avses i lagen.

I lagen föreslås bland annat också en bestämmelse om uppsägningstidens längd, hänvisningsbestämmelser till bestämmelserna om utnämningsförfarandet i statstjänstemannalagen och ett besvärsförbud vid beslut som gäller rekrytering.

Propositionen har samband med den strategiska helheten i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering enligt vilken Finland är större än sin storlek i Europa och i världen. Till programmets mål hör att Finland upprätthåller och utvecklar sin beredskap att delta i internationella uppdrag inom civil och militär krishantering tillsammans med andra internationella aktörer.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2022.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Enligt Finlands strategi för civil krishantering har den civila krishantering som mål att återupprätta samhällets verksamhetsbetingelser genom att skicka utomstående icke-militär sakkunnig-hjälp till krisområden. Genom civil krishantering stöds utvecklingen av den mottagande statens viktiga samhällsfunktioner och stärks deras verksamhetsbetingelser.

Deltagandet i krishantering gynnar demokrati, god förvaltning och mänskliga rättigheter. Att delta i krishantering är en central del av Finlands utrikes- och säkerhetspolitik. Utskottet konstaterar att civil krishantering har betydelse också med tanke på den inre och nationella säkerheten. Genom att utveckla förvaltningen och samhället i målländerna i fråga om säkerhetssektorn, laglighetsövervakningen, gränssäkerheten och rättsförvaltningen stöder krishantering samtidigt villkoren för all annan utveckling. Genom att stärka stabiliteten och säkerhetsmyndigheternas funktionsförmåga förebyggs också terrorism och internationell brottslighet samt okontrollerad migration.

Finland deltar enligt propositionsmotiven i civil krishantering i cirka 25 länder. Av Finlands cirka 120 experter tjänstgör 20 i sekretariatuppgifter för EU eller internationella organisationer och resten i fältuppgifter inom olika operationer. Av experterna deltar 60 i EU-operationer. En stor del av den krishanteringspersonal som Finland sänder ut är personal inom området för rättsliga och inrikes frågor. En tredjedel av alla experter är poliser. Cirka 40 procent av experterna är kvinnor. Avsikten är att den årliga nivån på deltagandet i civil krishantering ska höjas till minst 150 experter.

De föreslagna ändringarna av lagen om civilpersoners deltagande i krishantering (1287/2004, lagen om civil krishantering) syftar till att utveckla bestämmelserna om rekrytering av experter som stationeras utomlands. Avsikten är att Finland i förhållande till sina mål för deltagande i civil krishantering ska ha en tillräckligt stor, mångsidig och kunnig expertgrupp. Samtidigt försöker man ta hänsyn till hur deltagandet i civil krishantering påverkar personalresurserna hos experternas ordinarie arbetsgivare. Cirka hälften av experterna inom civil krishantering har övergått till civila krishanteringsuppgifter hos en statlig eller kommunal arbetsgivare. Andra har varit anställda inom den privata sektorn eller hos en civilsamhällesorganisation eller till exempel universitet när de övergått till civila krishanteringsuppgifter.

Bestämmelser som tillämpas på förfarandet för utnämning till anställningsförhållande

Enligt 5 § 1 mom. i lagen om civil krishantering står den som deltar i krishantering utomlands i offentlig-rättsligt anställningsförhållande till staten. Det är alltså inte fråga om ett sådant statligt tjänsteförhållande som avses i statstjänstemannalagen (750/1994), utan om ett annat offentlig-rättsligt anställningsförhållande. Den rättsliga ställningen för personer i ett sådant annat offentlig-rättsligt anställningsförhållande avviker från statens tjänsteförhållande genom att anställningen på grund av uppgiftens art är tidsbunden. En annan skillnad jämfört med en statstjänstemans rättsliga ställning är att man inte kan avtala om villkoren för ett sådant anställningsförhållande genom tjänstekollektivavtal (FvUB 26/2004 rd — RP 206/2004 rd).

Betänkande FvUB 4/2022 rd

Alla anställningsförhållanden enligt lagen om civil krishantering är tidsbundna. Anställningen är normalt för ett år i sänder. En utnämning till nationell expert kan dock gälla två år i sänder. Ett anställningsförhållande kan på begäran av EU, en internationell organisation eller den som föranstaltar operationen förlängas genom att personen på nytt utnämns till anställningsförhållandet.

Enligt 5 § 1 mom. är personens arbetsgivare Krishanteringscentret. Utrikesministeriet är dock arbetsgivare, om det är ändamålsenligt med tanke på utrikes- och säkerhetspolitiken, eller inrikesministeriet, om uppdraget är betydande med tanke på den nationella beredskapen. I fråga om internationell räddningsverksamhet är Räddningsinstitutet arbetsgivare. Utskottet konstaterar att ordalydelsen i nämnda bestämmelse ändrades genom en lag som trädde i kraft den 1 januari 2019. Enligt utskottets uppfattning var avsikten då inte att ändra den grundläggande utgångspunkten att arbetsgivaren i ett anställningsförhållande enligt lagen om civil krishantering är den stat som dessa aktörer företräder.

Enligt 5 § 2 mom. gäller det i fråga om bestämmelser om rättigheter och skyldigheter för personer i anställningsförhållande det som föreskrivs i lagen om civil krishantering. I övrigt föreskrivs det om den anställdas rättsliga ställning i statstjänstemannalagen. I den gällande lagen om civil krishantering finns utöver de allmänna bestämmelserna om indelningen i ansvarsområden inga bestämmelser om utnämningsprövning före anställningsförhållandet. Rekryteringen av experter inom civil krishantering baserar sig numera i stor utsträckning på etablerad praxis. Utskottet anser det viktigt att bestämmelser om rekryteringsförfarandet i högre grad utfärdas på lagnivå. Utskottet konstaterar dock att det i bestämmelserna om civil krishantering på grund av uppgifternas natur är motiverat att till vissa delar avvika från bestämmelserna i statstjänstemannalagen.

De allmänna utnämningsgrunderna för offentliga tjänster är enligt 125 § 2 mom. i grundlagen skicklighet, förmåga och beprövad medborgerlig dygd. I förarbetena till lagen om civil krishantering har det ansetts att de allmänna utnämningsgrunderna ska tillämpas också när en person utnämns till ett sådant annat offentligrättsligt anställningsförhållande som avses i lagen om civil krishantering (RP 206/2004 rd). I propositionsmotiven anses det dock att de allmänna utnämningsgrunderna inte längre ska tillämpas på de offentliga anställningar som föreskrivs i lagen om civil krishantering. Det motiveras med att ordalydelsen i 125 § 2 mom. i grundlagen inte stöder tolkningen att med en offentlig tjänst även avses ett annat offentligrättsligt anställningsförhållande och att grundlagsutskottet inte har tagit ställning till om de allmänna utnämningsgrunderna är tillämpliga på sådana anställningsförhållanden. Eftersom det var oklart huruvida lagförslaget var förenligt med grundlagen har förvaltningsutskottet begärt grundlagsutskottets utlåtande om huruvida de allmänna utnämningsgrunderna enligt 125 § 2 mom. i grundlagen ska tillämpas när en person utnämns till ett offentligrättsligt anställningsförhållande enligt lagen om civil krishantering.

Enligt inkommen utredning är utgångspunkten att de allmänna utnämningsgrunderna ska tillämpas på statens eller kommunens offentligrättsliga anställningsförhållanden oberoende av hur grunderna för anställningsförhållandet har definierats närmare. Syftet med 125 § 2 mom. i grundlagen är att trygga den grundläggande kompetensnivån för dem som utövar offentlig makt och sköter offentliga förvaltningsuppgifter och att fastställa de grundläggande kriterier som ska tillämpas vid utnämningsprövningen och därigenom trygga en god förvaltning. Enligt grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 9/2022 rd) har det i propositionen inte framförts några omständighet-

Betänkande FvUB 4/2022 rd

er som motiverar att man avviker från utgångspunkterna för tillämpningen av 125 § 2 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtandet att det är motiverat att de allmänna utnämningsskälerna i 125 § 2 mom. i grundlagen fortfarande ska tillämpas också när en person utnämns till ett offentlighetsrättsligt anställningsförhållande enligt lagen om civil krishantering.

Såsom det konstateras i propositionsmotiven är utnämningsskälerna också bunden av de allmänna förvaltningsrättsliga principerna och ska beakta jämställdheten och förbudet mot diskriminering, som det föreskrivs om i diskrimineringslagen (1325/2014) och lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986). Förvaltningsutskottet föreslår på det sätt som framgår av utskottets detaljmotiv att det för tydlighetens skull till lagen fogas uttryckliga hänvisningar till 6 § 1 och 2 mom. i statstjänstemannalagen.

Det föreslås att det till lagen om civil krishantering fogas en ny 4 d §, enligt vilken 8 b och 8 c § i statstjänstemannalagen ska tillämpas på förfarandet för utnämning till anställning. I 8 b § i statstjänstemannalagen föreskrivs det om den sökandes skyldighet att lämna uppgifter om sina förutsättningar att sköta tjänsten med hänsyn till hälsan samt dessutom vid behov delta i kontroller och undersökningar för bedömning av saken samt att lämna intyg över narkotikatest. I 8 c § i statstjänstemannalagen föreskrivs det å sin sida om myndighetens skyldighet att vid utnämningsskälerna beakta oförvitligheten hos den som ska utnämnas eller den som ska förordnas till ett uppdrag och säkerställa att denne inte har bindningar som äventyrar en behörig skötsel av tjänsteuppgifterna. Utskottet anser att ändringen är motiverad. Den säkerställer att myndigheten har tillräckliga hälsouppgifter om den sökande och att den som anställs har förutsättningar att sköta sina uppgifter på ett oberoende och tillförlitligt sätt.

Av propositionsmotiven framgår det att det inte finns några andra bestämmelser i 3 kap. i statstjänstemannalagen, såsom bestämmelsen i 6 a § om ledigförklaring av en tjänst och om en ansökningstid på minst 14 kalenderdagar, som har ansetts vara tillämpliga på rekrytering enligt lagen om civil krishantering. Enligt motiveringen informerar Krishanteringscentret bland annat på sin webbplats om alla lediga uppdrag. Ansökningstiden för uppgifterna inom den civila krishanteringen varierar avsevärt beroende på den tidsplan som EU, den internationella organisationen eller den som föranstaltar operationen har fastställt. I vissa fall måste förslag om kandidater lämnas in så snabbt att uppgiften kan sökas nationellt under endast 1—4 vardagar. Kravet på ett offentligt ansökningsförfarande för alla anställningsförhållanden begränsar enligt inkommen utredning Finlands möjligheter att hitta experter för internationella uppdrag.

Besvärsförbud

Enligt 4 d § 2 mom. i lagförslaget får den som ansökt om anställning inte söka ändring genom besvär i beslutet om nominering av kandidat eller utnämning till anställningsförhållande. Besvärsförbudet gäller utnämningar för viss tid, som i allmänhet är högst två år. Besvärsförbudet motsvarar i sak besvärsförbudet enligt 59 § 2 mom. 2 punkten i statstjänstemannalagen, som gäller en utnämning för högst två år. Utskottet anser att det föreslagna besvärsförbudet är lämpligt.

Betänkande FvUB 4/2022 rd

Bestämmelserna om ersättningar i lagen om civil krishantering

Enligt uppgift har det under riksdagsbehandlingen av propositionen upptäckts ett behov av att förtydliga lagens bestämmelser om de förutsättningar under vilka ersättningar betalas ut när en expert inte befinner sig inom det verksamhetsområde som fastställts av EU, den internationella organisationen eller den som föranstaltar operationen. Utskottet föreslår att bestämmelserna preciseras på det sätt som framgår av detaljmotiven. De föreslagna bestämmelserna gäller situationer där en expert inte har fått tillträde till eller förordnats att avlägsna sig från verksamhetsområdet på grund av en pandemi, försämrat säkerhetsläge eller av någon annan orsak eller om experten själv har lämnat verksamhetsområdet exempelvis under tjänstledighet eller sjukledighet.

Övrigt

Enligt lagförslaget har anställda vid staten, kommunen eller samkommunen fortfarande rätt till tjänstledighet eller befrielse från arbetet under tiden för den verksamhet som avses i lagen om civil krishantering. Den gällande regleringen preciseras så att de som är anställda hos nämnda instanser har rätt att under en femårsperiod få tjänstledighet utan lön i sammanlagt tre år. Dessutom utvidgas rätten till tjänstledighet eller befrielse från arbetet till att gälla inte bara civil utbildning som ordnas av Krishanteringscentret utan också utbildning som anvisas av centret samt det sponsmöte som följer på anställningsförhållandet.

Enligt utrikesministeriets och inrikesministeriets rekommendationer bör man vid rekrytering av experter till civila krishanteringssuppgifter sträva efter att experterna håller en paus mellan anställningsförhållandena, så att de kan inhämta ny kompetens i hemlandet och arbetsgivaren får tillgång till hans eller hennes arbetsinsats i en uppgift i hemlandet. Dessutom har det för anställningsförhållandena fastställts en maximitid som varierar enligt uppgift och verksamhetsområde och som är två år i högriskuppgifter, tre år i andra än högriskuppgifter och fyra år i sekretariatsuppgifter. Särskilt för dem som varit verksamma i en högriskoperation är pausen mellan anställningsförhållandena viktig också när det gäller att återhämta sig från den belastning som uppdraget medfört.

Det föreslås att uppsägningstiden för den som står i anställningsförhållande enligt lagen om civil krishantering begränsas. När arbetsgivaren säger upp personen påverkas uppsägningstiden endast av det anställningsförhållande som avses i lagen om civil krishantering. Utskottet konstaterar för tydlighetens skull att bestämmelsen gäller eventuell uppsägning av ett anställningsförhållande inom civil krishantering, inte av en persons bakgrundstjänst. Anställningsförhållandena inom civil krishantering är ofta korta och i sällsynta uppsägningssituationer kan en lång uppsägningstid leda till situationer som är oskäligen för arbetsgivaren.

Utskottet ser det som motiverat att förstagångssökande får bättre möjligheter att söka sig till vissa uppgifter inom civil krishantering som det föreskrivs närmare om genom förordning av inrikesministeriet. Syftet med regleringen är att trygga och utveckla resurserna för civil krishantering. Målet är att de nya experterna ska få möjlighet att delta i civil krishantering och därigenom få förutsättningar att senare söka mer krävande uppdrag. Utskottet vill ändå betona att förstagångssökande inte lämpar sig för alla uppgifter.

Betänkande FvUB 4/2022 rd

Uppföljning

Utskottet anser det viktigt att man följer konsekvenserna av de föreslagna ändringarna av lagen om civil krishantering, särskilt när det gäller att stärka den nationella nivån för deltagande i civil krishantering.

DETALJMOTIVERING

4 d §. Bestämmelser som tillämpas på förfarandet för utnämning till anställningsförhållande. Utskottet hänvisar till grundlagsutskottets utlåtande och konstaterar att de allmänna utnämningssgrunderna i 125 § 2 mom. i grundlagen fortfarande ska tillämpas också när en person utnämns till ett offentligt anställningsförhållande enligt lagen om civil krishantering. Utskottet föreslår för tydlighetens skull att det till 1 mom. fogas en uttrycklig hänvisning till 6 § 1 mom. i statstjänstemannalagen, enligt vilket bestämmelser om de allmänna grunderna för utnämning finns i grundlagen, och till 6 § 2 mom., enligt vilket bestämmelser om likabehandling och förbud mot diskriminering finns i diskrimineringslagen (1325/2014) och bestämmelser om jämställdhet och förbud mot diskriminering på grund av kön i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986).

4 e §. Begränsningar som gäller nominering av kandidat och utnämning till anställningsförhållande. Enligt lagförslaget kan, för att trygga och utveckla resurserna för den civila krishanteringen i Finland, till vissa uppgifter nomineras som kandidat eller till anställningsförhållanden utnämnas endast en sådan person som inte tidigare har varit anställd i ett sådant anställningsförhållande inom civil krishantering som avses i lagen. Närmare bestämmelser om dessa uppgifter utfärdas enligt förslaget genom förordning av inrikesministeriet. Vid utskottets sakkunnigutfrågning påpekades det att bestämmelsens ordalydelse i onödan kan begränsa utnämningen till uppgifter exempelvis i situationer som utvecklas snabbt eller där det inte finns tillgång till förstagångssökande för uppgifterna. Utskottet föreslår utifrån inkommen utredning att bestämmelsens ordalydelse ändras så att den möjliggör ett flexibelt förfarande även i dessa situationer. Enligt den ordalydelse som utskottet föreslår kan förstagångssökande prioriteras vid nomineringen av kandidater till vissa uppgifter eller vid utnämning till anställningsförhållande. Närmare bestämmelser om dessa uppgifter utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

7 §. Tjänstledighet, befrielse från arbetet och fortbestånd av arbetsavtals- eller tjänsteförhållandet. Våren 2021 godkände riksdagen lagstiftningen om inrättande av välfärdsområden, och lagen om välfärdsområden (611/2021) trädde i kraft den 1 juli 2021. Utskottet anser det motiverat att till 1 mom. foga ett omnämnande av välfärdsområde och välfärdssammanslutning som arbetsgivare vars anställda har rätt till sådan tjänstledighet eller befrielse från arbetet som avses i bestämmelsen.

14 §. Ersättning på grund av gällande förhållanden. Regeringen föreslår inga ändringar i paragrafen. Till den som anställts i anställningsförhållande betalas enligt 1 mom. en ersättning på grund av gällande förhållanden för täckande av särskilda kostnader och ökade levnadskostnader samt för ogynnsamma förhållanden i uppdragets verksamhetsområde som inverkar på hälsan, så-

Betänkande FvUB 4/2022 rd

kerheten eller trivseln. Enligt utredning till utskottet behöver bestämmelsen preciseras så att det framgår att också kostnadsökningen ska bero på förhållandena inom verksamhetsområdet.

Enligt gällande 2 mom. utfärdas bestämmelser om beloppet av och betalningsförfarandet för ersättningen på grund av gällande förhållanden genom förordning av inrikesministeriet. I bemyndigandet att utfärda förordning finns inga bestämmelser om inrikesministeriets möjlighet att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om ersättningar på grund av gällande förhållanden än vad som föreskrivs i lagen. En sådan möjlighet behövs till exempel när det i förordningen utöver ersättningens belopp föreskrivs närmare om förutsättningarna för att en expert ska få ersättning av en viss storlek. Utskottet föreslår att bemyndigandet att utfärda förordning kompletteras på detta sätt.

15 b §. Ersättningar under familjeledigheter och sjukledighet. Ett villkor för utbetalning av ersättning är enligt 2 mom. att personen under familjeledigheten eller sjukledigheten bor på det verksamhetsområde som den aktör som avses i 6 § har bestämt. Utskottet föreslår utifrån inkommen utredning att 2 mom. upphävs, eftersom det i den föreslagna 15 f § på ett heltäckande sätt föreskrivs om betalning av ersättningar under en experts frånvaro.

15 f §. Ersättningar under frånvaro från tjänstgöringsområdet. Utskottet föreslår utifrån sakkunnigutfrågningen att lagen om civil krishantering kompletteras med tydligare bestämmelser om förutsättningarna för utbetalning av ersättningar när en expert inte befinner sig inom det verksamhetsområde som EU, en internationell organisation eller föranstaltaren av operationen har bestämt.

Enligt huvudregeln i det föreslagna nya 15 f § 1 mom. är en förutsättning för betalning av ersättning för gällande förhållanden, bostad, utbildning och dagvård att den som anställts i anställningsförhållande bor och vistas inom det verksamhetsområde som EU, en internationell organisation eller föranstaltaren av operationen har bestämt. Avsikten är att bestämmelsen ska täcka situationer av varierande slag. Med boende avses stadigvarande eller tillfälligt boende. Experten kan exempelvis bo stadigvarande i den stad där operationens sekretariat finns eller i en bostad som han eller hon tillfälligt hyr eller på hotell eller i inkvartering på fältet. Med vistelse avses fysisk närvaro i verksamhetsområdet.

Paragrafens 2 mom. innehåller särskilda bestämmelser för situationer där en expert lämnar verksamhetsområdet på förordnande antingen av arbetsgivaren eller av EU, en internationell organisation eller föranstaltaren av operationen eller av någon annan orsak, såsom tjänstledighet eller sjukledighet. Operationen kan till exempel förordna en expert till distansarbete i Finland eller till ett tredjeland på grund av det svåra pandemiläget eller säkerhetsläget i verksamhetsområdet. Särskilda bestämmelser behövs eftersom Krishanteringscentret inte har personalresurser att dagligen följa vistelseorten för över 130 experter och det inte är ändamålsenligt att bygga upp ett uppföljningssystem för detta.

En anställd som har lämnat verksamhetsområdet har inte rätt till ersättning till den del hans eller hennes oavbrutna frånvaro överstiger 30 dygn av någon annan orsak än tjänstledighet. Således har en person som aldrig har flyttat till verksamhetsområdet inte rätt till ersättning. Tjänstgöringsledighet räknas inte som frånvaro, eftersom den som anställts i anställningsförhållande inte är

Betänkande FvUB 4/2022 rd

skyldig att vistas i verksamhetsområdet under sin tjänstgöringsledighet. Av den föreslagna bestämmelsen följer att en expert i vissa situationer får ersättning även om han eller hon inte befinner sig i verksamhetsområdet och inte nödvändigtvis orsakas alla kostnadsökningar eller olägenheter som ligger till grund för ersättningarna. Rätten till ersättning har dock begränsats till en sammanhängande period på 30 dygn. Också annanstans i lagstiftningen finns bestämmelser om arbetstagarens rätt till ersättning även om han eller hon inte befinner sig på stationeringsorten. Enligt exempelvis 16 § i lagen om ersättningar inom utrikesrepresentationen (596/2006) har en tjänsteman rätt till lagstadgade ersättningar också under semester och tjänsteresa. Vidare har en tjänsteman enligt 18 § rätt till ortstillägg i högst tre månader efter föreläggandet om evakuering, om det har bestämts att tjänstemannen ska evakueras till Finland.

Den som anställts i anställningsförhållande kan enligt det föreslagna 2 mom. av särskilt skäl få ersättning för skäligen bostadskostnader enligt 14 och 14 a § för en längre tid än den nämnda perioden. Om en person som förordnats att avlägsna sig från verksamhetsområdet har hyrt en bostad i verksamhetsområdet, kan det vara oskäligt att avbryta den ersättning på grund av gällande förhållanden som är avsedd för betalning av kostnaderna för bostaden eller den bostadersättning som betalas till personer i sekretariatsuppgifter. Det är inte skäligt att kräva att den som anställts ska säga upp hyresavtalet för sin bostad, om den som föranstaltar operationen inte vet när han eller hon kommer tillbaka till verksamhetsområdet. Det kan handla om veckor eller månader. Situationen är särskilt svår för en anställd som inte får tillfälle att tömma bostaden i verksamhetsområdet. Den som anställts i anställningsförhållande ska utan dröjsmål underrätta arbetsgivaren om annan frånvaro än sådan som beror på tjänstledighet och som överstiger 30 dygn.

Utskottet föreslår i 3 mom. ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket närmare bestämmelser om de skäligen kostnader som avses i 2 mom. utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 112/2021 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av lagen om civilpersoners deltagande i krishantering

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om civilpersoners deltagande i krishantering (1287/2004) 15 b § 2 mom.,

Betänkande FvUB 4/2022 rd

ändras i ~~lagen om civilpersoners deltagande i krishantering (1287/2004)~~ 2 § 2 mom., 5 § 1 och 2 mom., 7 och 14 § samt 15 § 1 mom., av dem 2 § 2 mom., 5 § 1 mom., 7 och 14 § samt 15 § 1 mom. sådana de lyder i lag 1359/2018, samt

fogas till lagen nya 4 d, 4 e och 15 f § samt till 16 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag, med undantag av vad som föreskrivs i 4 e § och 6 a–d §, tillämpas med stöd av 38 § i räddningslagen (379/2011) på anställningsförhållandet och ställningen i bistandsverksamheten för den finländska personal som deltar i lämnande av bistånd vid räddningsinsatser. Bestämmelser om nationell beredskap för lämnande av bistånd vid räddningsinsatser finns i lagen om Räddningsinstitutet (607/2006).

4 d §

Bestämmelser som tillämpas på förfarandet för utnämning till anställningsförhållande

På förfarandet för utnämning till anställningsförhållande tillämpas 6 § 1 och 2 mom. samt 8 b och 8 c § i statstjänstemannalagen (750/1994).

Den som ansökt om anställning får inte söka ändring genom besvär i beslutet om nominering av kandidat eller utnämning till anställningsförhållande.

4 e §

Begränsningar som gäller nominering av kandidat och utnämning till anställningsförhållande

För att trygga och utveckla resurserna för den civila krishanteringen i Finland kan ~~till vissa uppgifter nomineras som~~ vid nominering av kandidat till vissa uppgifter eller vid utnämning till anställningsförhållanden ~~utnämnas endast sådan~~ person som inte tidigare har varit anställd i ett sådant anställningsförhållande inom civil krishantering som avses i denna lag ges företräde.

Närmare bestämmelser om de uppgifter och anställningsförhållanden som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

5 §

Offentligrättsligt anställningsförhållande

Den som deltar i krishantering eller i internationell räddningsverksamhet utomlands står i ett offentligrättsligt anställningsförhållande för viss tid till staten. Personens arbetsgivare är Krishanteringscentret. Utrikesministeriet är dock arbetsgivare, om det är ändamålsenligt med tanke på utrikes- och säkerhetspolitiken, eller inrikesministeriet, om uppdraget är betydande med tanke på

Betänkande FvUB 4/2022 rd

den nationella beredskapen. I fråga om internationell räddningsverksamhet är Räddningsinstitutet arbetsgivare.

Angående rättigheterna och skyldigheterna för den som står i anställningsförhållande gäller vad som föreskrivs i denna lag. I övrigt tillämpas statstjänstemannalagen på den rättsliga ställningen för den som står i anställningsförhållande.

7 §

Tjänstledighet, befrielse från arbetet och fortbestånd av arbetsavtals- eller tjänsteförhållandet

Den som är anställd hos staten, en kommun, en samkommun, ett välfärdsområde eller en välfärdssammanslutning har rätt att få oavlönad tjänstledighet eller befrielse från arbetet under en femårsperiod för sammanlagt tre år under tiden för följande verksamhet:

- 1) ett i denna lag avsett anställningsförhållande,
- 2) av Krishanteringscentret ordnad eller anvisad grundutbildning inom civil krishantering eller av Räddningsinstitutet ordnad grundutbildning inom internationell räddningsverksamhet,
- 3) introduktionsutbildning som föregår anställningsförhållandet,
- 4) responsmöte som följer anställningsförhållandet,
- 5) sådan utbildning eller sådana övningar i anknytning till internationell räddningsverksamhet som genom beslut av inrikesministeriet betraktas som nödvändiga för att Finland ska kunna uppnå och upprätthålla den beredskap som Finlands internationella åtaganden kräver.

Rätt till sådan tjänstledighet som avses i 1 mom. har dock inte en tjänsteman vars arbetsgivare innan personen lämnar in en ansökan om sådan verksamhet som avses i 1 mom. eller ger sitt samtycke har uppgett personen som kandidat eller utnämnt personen till uppgiften för att fullgöra ett deltagande som grundar sig på Finlands skyldigheter enligt EU-rätten.

Ett arbetsavtals- eller tjänsteförhållande som den som deltar i sådan verksamhet som avses i 1 mom. står i får inte av personens arbetsgivare på grund av verksamheten i fråga avslutas eller sägas upp under den tid verksamheten pågår, om arbetsgivaren har beviljat den som är anställd tjänstledighet eller befrielse från arbete för verksamheten i fråga.

På personens rätt att återgå i arbetet efter att en i 1 mom. avsedd verksamhet har upphört eller avbrutits tillämpas 4 § i lagen om fortbestånd av arbetsavtals- och tjänsteförhållandet för den som fullgör skyldighet att försvara landet (305/2009).

14 § (Ny)

Ersättning på grund av gällande förhållanden

Till en person i anställningsförhållande betalas en ersättning på grund av gällande förhållanden för täckande av särskilda kostnader och ökade levnadskostnader som uppstår i verksamhetsområdet samt för ogynnsamma förhållanden i uppdragets verksamhetsområde som inverkar på hälsan, säkerheten eller trivseln. Ersättning på grund av gällande förhållanden betalas, om inte Europeiska unionen, en internationell organisation eller den som föranstaltar operationen betalar dagpenning eller någon annan ersättning, eller om inte den dagpenning eller ersättning som betalas är tillräcklig.

Betänkande FvUB 4/2022 rd

Bestämmelser om beloppet av ~~och betalningsförfarandet för~~ ersättningen på grund av gällande förhållanden utfärdas genom förordning av inrikesministeriet. Närmare bestämmelser om ersättningen på grund av gällande förhållanden och om betalningsförfarandet för ersättningen får utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

15 §

Ersättande av vissa kostnader

Extra kostnader som ansökan om anställning och fullgörandet av uppgifterna orsakar en person som nominerats som kandidat för en uppgift, en person som föreslås bli utnämnd till ett anställningsförhållande samt en person som står eller stått i ett anställningsförhållande ersätts, om inte kostnaderna täcks av den ersättning som Europeiska unionen, en internationell organisation eller den som föranstaltar operationen betalar.

— — — — —

15 f § (Ny)

Ersättningar under frånvaro från verksamhetsområdet

Ett villkor för utbetalning av de ersättningar som avses i 14 och 14 a—14 c § är att den som anställts i anställningsförhållande bor och vistas på det verksamhetsområde som den aktör som avses i 6 § har bestämt.

Trots det som bestäms i 1 mom. har en anställd som lämnat verksamhetsområdet inte rätt till ersättning till den del hans eller hennes oavbrutna frånvaro från verksamhetsområdet av någon annan orsak än ledighet från tjänstgöring överskrider 30 dygn. En anställd kan av särskilt skäl få ersättning för skäligen boendekostnader enligt 14 och 14 a § för en längre tid än 30 dygn. Den anställda ska utan dröjsmål underrätta arbetsgivaren om frånvaro som överskrider 30 dygn och orsakas av annat än ledighet från tjänstgöring.

Närmare bestämmelser om skäligen kostnader enligt 2 mom. utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

16 §

Avslutande av anställningsförhållandet samt förflyttning till uppgifter i Finland

Ett annat anställningsförhållande till staten än det som avses i denna lag påverkar inte uppsägningstiden för den som står i anställningsförhållandet.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande FvUB 4/2022 rd

Helsingfors 24.3.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Riikka Purra saf
medlem Tiina Elo gröna
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Mika Kari sd
medlem Mats Löfström sv
medlem Mauri Peltokangas saf
medlem Juha Pylväs cent
medlem Mari Rantanen saf
medlem Matti Semi vänst
medlem Kari Tolvanen saml
medlem Heikki Vestman saml
medlem Heidi Viljanen sd
ersättare Jenni Pitko gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Henri Helo.